

Irena Rudziewicz

"Literatury Wschodniosłowiańskie. Z najnowszych badań. Księga dedykowana Profesorowi Janowi Czykwinowi w siedemdziesięciolecie urodzin", pod red. Haliny Twaranowicz, Białystok 2010 : [recenzja]

Acta Polono-Ruthenica 15, 293-296

2010

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

студентов, имеющих диплом бакалавра наук и высокий уровень знаний по физике и математике.

В конце тома находятся „Сведения об авторах” (с. 119–123), напечатанных в номере текстов.

Как нам кажется, изданный в Калининграде номер журнала „Балтийский регион” может заинтересовать не только читателей, связанных с вопросами науки и образования на территории вокруг Балтики, но и других представителей разных стран, занимающихся этой проблематикой.

Irena Rudziewicz

Literatury Wschodniosłowiańskie. Z najnowszych badań. Księga dedykowana Profesorowi Janowi Czykwinowi w siedemdziesięciolecie urodzin, pod red. Haliny Twaranowicz, Wyd. Uniwersytetu w Białymstoku, Białystok 2010, ss. 558.

W Uniwersytecie w Białymstoku w 2010 r. ukazała się książka pt. *Literatury Wschodniosłowiańskie. Z najnowszych badań* pod redakcją prof. Haliny Twaranowicz, dedykowana prof. Janowi Czykwinowi w siedemdziesięciolecie urodzin. Tom składa się z trzech części i zawiera 41 artykułów w języku angielskim, białoruskim, polskim i rosyjskim.

Na część I (s. 7–185) składa się 13 tekstów w całości poświęconych badaniom nad twórczością Jana Czykwina. Większość z nich napisana została przez autorów z Białorusi (Мінск – 4, Гомель – 3, Брэст – 3), jeden w języku polskim (Lublin) i dwa w języku rosyjskim (Witebsk i Minsk). Autorzy przeanalizowali badania naukowe prof. Czykwina, podkreślając jego zainteresowania białoruską literaturą emigracyjną (Людміла Сінькова, s. 7–17; Мікола Мішчанчук, s. 151–172); omówili elementy religijne w tekstach poetyckich i formy podejścia badacza i poety do spraw wiary (Юрый Паталкоў, s. 99–128).

W większości prac brano pod uwagę konkretne utwory lub wybrane tomiki poezji Czykwina (Людміла Машчэнская, s. 45–64; Іна Швед, s. 85–98 – *Жменя пяску*; Вольга Шынкарэнка, s. 79–84 – *Адно жыццё*). Autorzy podkreślali również znaczenie występujących w utworach Czykwina „вечных тэм” (Ала Брадзіхіна, s. 19–25); zwrócili uwagę na stylistyczny i tematyczny

rozwój poetyckich dokonań białoruskiego poety, omawiając ich najbardziej charakterystyczne cechy, jak „яе адкрытасць у адносінах да самых разнатайных праяў мастацкага і экзістэнцыйнага вопыту як нацыянальнай, так і сусветнай літаратуры” (Яўген Гарадніцкі, s. 32); przedstawili drogę twórczą poety (Галіна Тычка, s. 129–137), a także „нацыянальна-светапаглядны характар паэзіі”, gdzie „народна-беларускае выступае як арганічная частка вышталцона-еўрапейскага” (Анжела Мельнікава, s. 139).

Beata Siwek w tekście pt. *Człowiek w świecie wartości* (s. 37–44) na podstawie wybranych przykładów z poezji Czykwina omówiła podejście poety do problematyki ojczyźnianej, do dzieciństwa, do człowieka odchodzącego ze wsi. Pokazała stosunek twórcy do rodzimego domu, do własnego życia i przyrody, która odgrywa znaczącą rolę w poezji białoruskiego pisarza. Do niej „jak do matki, ucieka bohater liryczny jego wierszy od cywilizacji i zgiełku współczesnego świata, tu szuka pierwotnego ładu, harmonii, spokoju. To przyroda tak często stanowi antidotum na wszystkie lęki i niepokoje, to ona wlewa w duszę podmiotu lirycznego optymizm, wiarę i nadzieję” (s. 41).

Инна Слемнева w artykule *Літаратурно-художественное произведение в динамике поставторского бытия* (s. 65–77) przedstawiła twórczość Jana Czykwina w porównaniu z rozwojem poezji rosyjskiej, zauważając, że jest on „поэтом драматической экспрессии, которая граничит с эсхатологически-сюрреалистической мистерией, а также изысканным метафористом” (s. 65). Михаил Слемнев и Александр Табачков odwołali się do działalności i twórczości „известного ученого-филолога и удивительно тонкого поэта Яна Чиквина” w artykule *Историческое время как онтологический феномен* (s. 173–185) i podkreślili, iż jego poezję „можно с полным основанием причислить к жанру философской”, a wiodącą ideą jego utworów jest „фундаментальная мировоззренческо-методологическая тема «Бытие и время»” (s. 173).

W części II (s. 189–329) recenzowanego tomu zamieszczono 6 artykułów w języku polskim i 5 w rosyjskim. Ich autorzy analizują konkretne utwory literackie, w tym Александра Пушкина *Медный всадник* (Алексей Дмитровский, s. 173–185); дневники Юлии Рейтлингер (Ионна Мянговска, s. 225–275); wiersz *Черный человек* Сергея Есенина (Гжегож Ойцевич, s. 255–275); utwory Антуана Ватто і Георгия Иванова (Ирина Федорчук, s. 277–293) oraz współczesną powieść Леонида Юзефовича *Казароза* (Анджей Янковски, s. 303–312). Adam Bezwiński (s. 201–213) omówił pierwszy „List do księżnej D.” Piotra Czaadajewa; Bronisław Kodzis (s. 215–223) zajął się beletryzacją i mitologizacją przeszłości w pamiętnikach Iriny Odojewcewej; Joanna Dzedzic (s. 241–254)

zwróciła uwagę na echa toposu *teatrum mundi* w poezji Fiodora Tiutczewa; Jan Orłowski (s. 295–302) przeanalizował wizję Polski w poetyckim świecie Wiktora Krugłowa; Danuta Myszko (s. 325–329) omówiła znaczenie ody w poezji Stanisława Trembeckiego.

Telesfor Poźniak (s. 313–324) poruszył sprawę obecności w szeregach Wojska Polskiego Białorusinów, zwracając uwagę na „cechy morfologiczne, fonetyczne oraz ekspresywne imienia, szczególnie zaś nazwiska”, co stanowi obok „języka, miejsca narodzenia i zamieszkania, religii, kultury, obyczaju, światopoglądu, poczucia wspólnoty losu, czci dla wspólnej symboliki, jeden ze składników konstytutywnych świadomości grupowo-narodowej jej nosicieli” (s. 314).

W części III (s. 333–558) znalazło się 17 tekstów w całości poświęconych literaturze białoruskiej. Zostały napisane głównie w języku białoruskim (12), ale także w polskim (3), rosyjskim (1) i angielskim (1). Autorzy przedstawili rozwój białoruskiego procesu literackiego oraz wybranych gatunków literackich w różnych okresach (Руслан Казлоўскі, s. 375–379; Мікола Мікуліч, s. 381–395); wpływy wybranych i znanych twórców oraz faktów historyczno-literackich na rozwój literatury białoruskiej oraz twórczość konkretnych pisarzy i poetów (Сяргей Кавалёў, s. 333–345; Уладзімір Мархель, s. 347–359; Уладзімір Конан, s. 361–371; Юрый Лабынцаў, Ларыса Шчавінская, s. 397–402; Зоя Мельнікава, s. 429–435; Вольга Нікіфарава, s. 437–452). Pozostałe teksty omawiają twórczość wybranych pisarzy lub ich utwory (Анна Альштынюк – liryczne miniatury Janki Bryła, s. 453–462; Аксана Данільчык – twórczość Таісы Бондар, s. 463–473; Irena Rudziewicz – recepcja twórczości Maksima Tanka, s. 475–481; Irena Chowańska – utwory Michasia Stralcowa, s. 483–491; Tomasz Wielg – powieść historyczna Uładzimira Karatkiewicza, s. 493–508).

Людмила Зарембо (s. 509–530) przeanalizowała twórczość Василя Вітки z uwzględnieniem jego zainteresowań utworem *Слово о полку Игореве*, podkreślając, że „достижение и художественное осмысление В. Виткой древнего произведения содержит в себе многие симптоматические черты, позволяющие углубить наши представления не только об индивидуальности поэта, но и содержании литературного процесса середины второй половины XX в.” (s. 511).

Тамара Тарасава (s. 531–549) zwróciła uwagę na „сур’ёзную філосафскую праблему ўзаемастанкаў экзістэнцыяльнага і сацыяльнага” (s. 536) w utworach Віктора Казько і Мішэля Уэльбека. Анна Саковіч (s. 551–558) przedstawiła bogate życiowe i twórcze doświadczenia „Георгія Валкавыцкага – заснавальніка і першага шматгадовага рэдактара беларускага тыднёвіка «Ніва», стваральніка і першага старшыні

Беларускага літаратурнага аб'яднання ў Польшчы, грамадскага дзеяча, пісьменніка, паэта” (s. 551), dokładnie analizując jego pracę autobiograficzną *Віры. Нататкі рэдактара*.

Jak się wydaje, omawiana książka jest bardzo interesującą pozycją na rynku wydawniczym. W sposób wszechstronny przedstawia nowe, oryginalne, znaczące problemy współczesnego białoruskiego procesu literackiego, twórczość mniej lub bardziej znanych pisarzy i poetów białoruskich. Na tym tle zdecydowanie pozytywnie wyróżnia się twórczość Jana Czykwina, przeanalizowana przez autorów artykułów z różnych punktów widzenia, pokazana wszechstronnie, w sposób wnikliwy i udokumentowany,

Omawiana Księga Jubileuszowa powinna wzbudzić zainteresowanie zarówno studentów, wykładowców-filologów, jak i szerokich kręgów czytelników pragnących poznać najnowsze osiągnięcia literatury białoruskiej.

Irena Rudziewicz

Agnieszka Matusiak, W kręgu secesji ukraińskiej. Wybrane problemy poetyki twórczości pisarzy „Młodej Muzy”, Wrocław 2006.

Secesja była nurtem dążącym do stworzenia nowego stylu i zerwania z historyzmem, a recenzowana monografia jest jej pierwszym obszernym opracowaniem. Agnieszka Matusiak doskonale pokazuje rozwój literatury ukraińskiej, jej historię, koncentrując się na stylu wczesnej fazy ukraińskiej moderny. Poświęca również dużo uwagi pisarzom tego okresu, m.in. ukazując, jak nastawiali się na nowoczesność. Zajmuje się portretami i opowieściami o życiu wybranych twórców. Matusiak ujmuje symbol jako ucieleśnienie nieokreślonej ekspresji, analizuje fenomen muzyki słowa, tańca i świat młodomuzowskich obrazów w otoczeniu natury. Opisuje proces europeizacji kultury ukraińskiej, poszukiwanie nowego kształtu w literaturze i sztuce. Łączy opisy i analizuje ukraińskie społeczeństwo na przełomie XIX–XX wieku.

Każdy z czterech rozdziałów książki został poprzedzony mottami pochodzącymi z utworów różnych znanych pisarzy, które trafnie nawiązują do poruszanych w nich tematów i pełnią funkcję wykładni problemu. Autorka ukazuje bowiem pewien łańcuch problemowy, którego tematyka nie jest przypadkowa. Ponadto